

**Силабус з навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи»
кафедра педагогіки та методики початкової освіти**

Загальна інформація про навчальну дисципліну:

назва «Педагогіка та психологія вищої школи»,

форма навчання денна/заочна,

семестр 9,

кредитів (3 / 90 год.),

Лекційних – 30 год

Самостійна – 60 год.

П.І.П. викладача, який веде лекції: **Романюк С.З.**

Короткий опис навчальної дисципліни:

Мета: Курс «Педагогіка та психологія вищої школи» спрямований на ознайомлення студентів-магістрантів з основними тенденціями розвитку вищої освіти, з теорією та практикою навчання, виховання й управління у вищій школі; психологічними закономірностями освітнього процесу, особливостями співпраці викладача і студента, викладача і студентської групи; формування готовності магістрантів як майбутніх викладачів вищої школи до науково-педагогічної діяльності та інноваційної діяльності у закладах вищої освіти.

Завдання: ознайомити студентів з основними завданнями курсу «Педагогіка і психологія вищої школи», історію та сучасним станом вищої освіти в Україні, цілями вищої освіти, методами їх досягнення, принципами системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності закладів вищої освіти, з психолого-педагогічними особливостями професійної діяльності викладача вищої школи, психологічними особливостями студентського періоду життя людини. Формувати у студентів психолого-педагогічне мислення, сприяти засвоєнню норм професійної етики педагога.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких компетентностей:

Знати:

- теоретичні основи педагогіки та психології вищої школи як науки та навчальної дисципліни;
- структуру, зміст систему вищої освіти в Україні та особливості управління нею;
- основні категорії дидактики вищої школи та нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти;
- структуру, особливості та психологічні закономірності організації освітнього процесу у вищій школі;
- специфіку застосування інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі вищої школи;
- основні дидактико-методичні засади та види контролю та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів;
- особливості індивідуальної та позааудиторної навчально-виховної роботи зі студентською молоддю;
- психологічні особливості студентського віку та становлення особистості студента як майбутнього фахівця;
- психологію педагогічної діяльності викладача вищої школи та професійні вимоги до його професійної діяльності;
- шляхи конструктивного подолання бар'єрів і вирішення конфліктів у педагогічній взаємодії «викладач - студент».

Вміти:

- аналізувати зв'язки педагогіки з системою педагогічних наук та іншими науками;
- складати план навчальних занять (лекція, семінарське, лабораторна) у вищій школі та аналізувати їх результативність;

- використовувати інтерактивні методи та методики, інноваційні технології навчання в освітньому процесі вищої школи;
- планувати та реалізовувати організаційно-виховну роботу куратора академічної групи;
- давати психологічну характеристику студентського періоду життя людини, визначати механізми соціалізації особистості у студентському віці;
- складати характеристику студента та студентської групи;
- визначати зв'язки між рівнем інтелектуального і особистісного розвитку студентів та формами і методами впливу на результати навчання та виховання;
- складати програму особистісного самовдосконалення та програму «Я концепція майбутнього фахівця».

Перелік мінімуму знань, умінь, навичок, необхідних для подальшої практичної діяльності, що повинні отримати студенти в результаті вивчення дисципліни **«Педагогіка та психологія вищої школи»**: підготовка планів лекційних та семінарських занять з фахових дисциплін, плану виховної роботи куратора академічної групи, написання психологічної характеристики студента групи та психологічну характеристику студентської групи.

Структура початкової дисципліни (теми занять)

Тиждень	Назва теми	к-ть год.	Теми СРС
1	Лекція 1: Теоретичні основи педагогіки вищої школи як науки та навчальної дисципліни	2	Створити схему розподілу груп методів наукового педагогічного дослідження. Охарактеризувати методи майбутнього магістерського дослідження, розкрити зміст і призначення конкретних методик для дослідження. Розробити розширений план свого магістерського дослідження. Вимоги до структури плану-проспекту: актуальність теми дослідження, об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження, методи дослідження; теоретичне та практичне значення дослідження
2	Лекція 2: Вища освіта України. Система вищої освіти в Україні та управління нею.	2	Оцінити переваги та недоліки запропонованих реформ вищої освіти в Україні згідно вимог Болонського процесу. Скласти хронологічну таблицю основних законодавчих документів щодо розвитку вищої освіти в Україні, зазначаючи в окремій графі новаторські положення кожного. Виходячи із власного студентського досвіду та набутих знань з педагогіки вищої школи, написати есе «Система освіти в країнах зарубіжжя». «Роль студентського самоврядування в управлінні вищою освітою». Проаналізувати основні складові статуту ЗВО, в якому ви навчаєтесь або іншого.
3	Лекція 3:	2	

	Дидактика вищої школи. Зміст освіти у закладах вищої освіти. Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності		Підготувати повідомлення про актуальні проблеми дидактики вищої школи на основі аналізу публікацій педагогічних журналів. Порівняти моделі навчання у зарубіжній та вітчизняній вищій школі. Скласти кілька варіантів класифікації форм і методів навчання у вищій школі. Зробити конспект теми у вигляді переліку питань, відповіді на які висвітлюють її зміст.
4	Лекція 4:	4	
	Організація освітнього процесу у вищій школі: особливості організації освітнього процесу у вищій школі управління освітнім процесом; методи, та форми навчання. Студентоцентризм в освітньому процесі		Скласти схему-характеристику форм навчання у ЗВО. Розробити поширений план лекційного та семінарського заняття з фахової дисципліни вашої спеціальності (за вибором). Запропонувати ефективні прийоми стимулювання творчої активності студентів під час лекції. Описати основні групи практичних занять за рівнем за рівнем пізнавальної діяльності студентів. Розкрити особливості самостійної роботи студентів у професійній підготовці студентів. Запропонувати найбільш ефективні форми і види її проведення.
5	Лекція 5:	2	
	Інноваційні технології навчання у вищій школі		Скласти таблицю інноваційних технологій навчання у вищій школі, зазначте їх специфіку. Розробити поширений план семінарського (практичного) заняття з фахової дисципліни з використанням інноваційних технологій навчання. Запропонувати шляхи вдосконалення освітнього процесу у вищій школі. Ознайомитись та проілюструвати інформацію (презентація, блог) щодо досвіду використання інноваційних технологій у вищій школі зарубіжжя.
6	Лекція 6:	2	
	Контроль та оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.		Скласти таблицю методів контролю успішності студентів. Ознайомитись з досвідом системи контролю та оцінювання у вищій школі однієї з країн зарубіжжя. Розкрити позитивні й негативні аспекти застосування тестів у перевірці навчальних досягнень студентів.
7	Лекція 7:	2	

	Організація позааудиторної виховної роботи у ЗВО та академічній групі		Охарактеризувати основні форми виховної роботи зі студентами. Скласти таблицю напрямів виховання, зазначаючи при цьому їх мету, завдання, форми реалізації. Запропонувати шляхи вдосконалення виховної роботи в академічній групі. Скласти план роботи куратора з академгрупою. Виконати есе «Куратор академічної групи: хто він?» Підготувати сценарій виховного заходу із студентами університету.
8	Модульна робота	1	
9	Лекція 8:	2	
	Психологія вищої школи як наука і навчальна дисципліна		Опрацювати першоджерела з теми лекції та визначити предмет і завдання психології вищої школи. Обґрунтувати значущість курсу «Психологія вищої школи» в системі підготовки майбутніх фахівців, науково-педагогічних працівників вищої школи. Розкрити сутність основних категорій психології вищої школи та довести їх єдність у розв'язанні завдань професійної підготовки фахівця. Назвати низку проблем психології вищої школи в умовах сучасного реформування освіти та шляхи їх вирішення. Охарактеризувати основні етапи проведення психологічного дослідження в освітньому процесі вищої школи.
10	Лекція 9:	2	
11	Студент як об'єкт і суб'єкт навчально-професійної діяльності у вищому навчальному закладі		Визначити основні поняття теми, які не подані у глосарії та виписати їх із поясненням у тематичний словник. Скласти психологічний портрет «ідеального», на Вашу думку, студента. Розробити рекомендації куратору групи стосовно шляхів оптимізації міжособистісних взаємин і згуртування студентського колективу.
12	Лекція 10:	2	
13	Студентство як соціальна група та її психологічні особливості		Скласти характеристику студентської групи. Дати характеристику лідеру студентської групи.
14	Лекція 11:	2	

	Становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою у навчально-професійній діяльності		Визначити основні поняття теми, які не подані у глосарії та виписати їх із поясненням у тематичний словник. Сформулювати, які зміни відбулися в навчально-професійній діяльності студентів, що сприяють їх професійному зростанню на етапі сьогодення. Розробити й подати письмово програму особистісно-професійного самовдосконалення.
15	Лекція 12:	2	
	Психологічні особливості професійної діяльності викладача вищої школи. Професіоналізм та педагогічна майстерність у педагогічній діяльності викладача. Добросесність як основний принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача зі студентством		Опрацювати першоджерела (конспект, тези). Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості. Визначити основні поняття теми, які не подані у глосарії та виписати їх із поясненням у тематичний словник. Скласти таблицю професійних і особистісних якостей викладача вищої школи.
16	Лекція 13:	2	
	Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами. Педагогічне спілкування як форма контактної взаємодії. Труднощі та бар'єри в професійно-педагогічному спілкуванні викладачів і студентів. Протиріччя і конфлікти в педагогічній взаємодії та засоби їх регулювання.		Визначити основні поняття теми, які не подані у глосарії та виписати їх із поясненням у тематичний словник. Дати характеристику тактовності й коректності викладача в спілкуванні зі студентами. Навести конкретні приклади з Вашого досвіду навчання у ЗВО і спілкування з викладачами. Сформулювати психологічні настанови для молодого викладача вищої школи з установкою на: а) спілкування зі студентами; б) спілкування з колегами кафедри з урахуванням особливостей професійного спілкування. Навести приклади бар'єрів спілкування, які заважають взаємопорозумінню у системі «студент-студент, студент-група, викладач-студент-група» (з досвіду вашого навчання). Скласти алгоритм виходу з конфлікту
15	Модульна робота	1	

Рекомендована література:

Основна

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. – М. : Аспект-пресс, 2000.
2. Будіянський М. Ф. Психологія особистості : учбово-методичний посібник / М. Ф. Будіянський – Одеса: Астропринт, 1999. – 112 с.
3. Гомезо М. В., Домашенко І. А. Атлас по психології / М. В. Гомезо, І. А. Домашенко – М., 1986.

4. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: Вступ до спеціальності: навч. посіб. / О. І. Гура. – К.: Центр навч. л-ри, 2005.
5. Євтух М. Б. Пріоритети професійної підготовки вчителя в системі університетської освіти / М. Б. Євтух // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. – Ч. 2 – Х. : ОВС, 2002.
6. Загальна психологія / за ред. Максименка С. Д. – 2 вид. – Вінниця: Нова книга, 2004.
7. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002.
8. Вирджиния К. Прикладная психология / Квинн Вирджиния – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 560 с.
9. Майерс Д. Социальная психология / Д.Майерс – Санкт-Петербург : Питер, 1999.
10. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навч. посібник / П. А. М'ясоїд – К.: Вища школа, 2000. – 479 с.
11. Немов Р. С. Общие основы психологии // Психология : В 3 кн. – М., 1995.
12. Основи психології. – 2 вид. / Під заг. ред. О. В. Кириичука, В. А. Роменця. – К. : Либідь, 1996.
13. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – 2 вид. переробл. і допов. – К.: Знання, 2005.
14. Психология и психоанализ характера: Хрестоматия по психологии и типологии характеров. – Самара, 1998.
15. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012.
16. Урбанович А. А. Психология управления : учебное пособие / А. А. Урбанович – Мн.: Харвест, 2002. – 640 с.
17. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : учеб. пособие для вузов / Д. В. Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
18. Шапарь В. Б. Практическая психология. Инструментарий / Серия «Учебники высшей школы». – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 768 с.
19. Ярошевский М. Г. История психологии / М. Г. Ярошевский – М., 1985.

Додаткова

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности / К. А. Абульханова-Славская – М.: Наука, 1980. – 335 с.
2. Аргаил М. Психология счастья. Серия «Мастера психологии». 2-е изд. / М.Аргаил – СПб.: Питер, 2003. – 271 с.
3. Бенедиктов Б. А. Бенедиктов С. Б. Психология обучения и воспитания и высшей школе / Б. А. Бенедиктов, С. Б. Бенедиктов – М.: Просвещение, 1991. – 312 с.
4. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга / И. В. Вачков – М.: Издательство «Ось-89», 1999.
5. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М. : Изд-во УРАЛ, 1999.
6. Гордеева Т. О. Психология мотивации достижения / Т. О. Гордеева – М.: Смысл – ИЦ «Академия», 2006.
7. Кононенко А. О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07 / А. О. Кононенко. – Одеса, 2003. – 20 с.
8. Кравець В. П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття / В. П. Кравець. – Т., 1996.
9. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Х.: Торсінг, 2001.
10. Левин К. Динамическая психология: Избранные труды / Под общ. ред. Д. А. Леонтьева и Е. Ю. Патяевой. – М. : Смысл, 2001.
11. Левин К. Разрешение социальных конфликтов / К.Левин – СПб. : Речь, 2000.
12. Леонтьев Д. А. Психология свободы: к постановке проблемы самодетерминации личности / Д. А. Леонтьев // Психологический журнал – 2000. – Т. 21. – № 1.

13. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика. – Одесса: Аспект, 2005. – 334 с.
14. Маслоу А. Мотивация и личность / А Маслоу – СПб.: Евразия, 1999.
15. Маслоу А. Психология бытия / А Маслоу – М.: Рефл-бук, 1997. – 300 с.
16. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова / Н. Г. Ничкало // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992- 2002: зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. – Ч. 2. – Х.: ОВС, 2002.
17. Олпорт Г. Становление личности. Избранные труды / Г. Олпорт – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
18. Реан А. А., Кудашев А. Р., Баранов А. А. Психология адаптации личности / А. А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов – СПб: «Прайм-Евроснак», 2006. – 479 с.
19. Роджерс К. Становление личности: Взгляд на психотерапию / Пер. с англ. – М.: ЭКСМО-пресс, 2001. – 414 с.
20. Табачек І. В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.10 «Філософія освіти». – К., 2005. – 20 с.
21. Чалдини Р. Психология влияния. Убеждай, воздействуй, защищайся / Р.Чалдини – СПб.: Питер, 2010. – 336 с.
22. Шихи Г. Возрастные кризисы. Ступени личностного роста / Г. Шихи – СПб.: «Ювента», 1999.
23. Щербань П. Сутність педагогічної культури: Вища освіта України / П. Щербань. – К., 2004.
24. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Пер. с англ.; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. – М.: Прогресс, 1996.

Форма контролю та оцінювання результатів навчання: Формами поточного контролю є усне та письмове опитування, тестування, комплексні завдання теоретичного та практичного змісту. Формою підсумкового контролю є іспит.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (іспит)	Сума	
Вступ	Змістовий модуль 1 Педагогіка						Змістовий модуль 2 Психологія						Самостійна робота студента		40	100		
T1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T1.7	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T2.7	T.3.1			T3.2	
2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	4	4	60	100